

...ÉS AKKOR TÉGED KÍVÁNTAK HALLANI

És akkor téged kívántak hallani, no, halljuk, halljuk, mondták, maradt-e még benned valami a régeből, vágd ki a rézet te is, hiszen itt ma már mindenki szónokolt, de te mindig különös voltál, mint a krumpliszósz... pardon, csutkaszósz — azt hiszem, ahol most élsz, ott így mondják. Maradjunk stílszerűek...

... Apropó, huligánok és kutyapecérek, ez ma az én estém, csekély hatmilliócskára sikerült a buli... nosza, azonnal mondja be ki-ki a kedvenc mérgét, a jó öreg Kanóc majd fizeti...

Kanóc... neki könnyű... hatmillió egyetlen körúton. De most téged kívánnak hallani!

A szavak belefűttak a pohárcsörgésbe, dohányfüstbe, a rohangászó pincérek lábdobogásába, de neked nem szabad elfelejtened, hogy most te következel... téged kívánnak hallani.

Igaz, az oszi és társai régen elmentek már, azóta valószínűleg vígan álmodnak a múlttól, amikor még olyan fenséges volt fiatalnak lenni mini nélkül is, mert az életnek (óh!) volt célja is. Ezek a mai »tízévesek«? No, nem lehet mondani, az a rakott palacsinta valóban jó volt, de ez a zene...

És most téged kíván hallani a gárda, a nyolc óra óta mulató vidám gomolyag, az asztal már úgy tele van, hogy egyetlen tányér sem férne rá, a tekintetek révedezve tekintenek mind sűrűbben az órákra, kotyog a flakó, s neked mindjárt beszélned kell nekik, az Osztálynak... magadról és mindarról, mit tettél, mit merészeltél tenni az elmúlt tíz évben... mit nem tettél, amit kellett volna... de kellett volna-e egyáltalán?

Most téged akarnak megkövezni csak úgy magukban, csak hogy épp legyen min rágódni öt évig és lehessen kombinálni, hogy mennyit buksz azalatt lefelé vagy felfelé. Itt ma már mindenki szónokolt, mindenki bementa kedvenc mérgét, s íme, most az a rendje, hogy te következ. Téged kíván hallani az Osztály.

... Az Osztály, melyet Karinthy is nagybetűvel írt... Mennyire igaza volt! Mert van benne valami nagybetűs, valami távoli és fenséges, valami vonzó és taszító nyugtalanság, mert nem veszthetsz el az idők mélyén, a mindenség labirintusában, az Osztály időről időre kihalász a múltból, lefújja rólad a feledés porát, hogy ellenőrizze, megvagy-e még, mind megvagytok-e még, kell-e jövőre tizenhét meghívó vagy elég lesz tizenhat is, talán haza sem jön Puba Münchenből, ki tudja, talán meg sem lehet már találni a régi standján... mindig olyan mászkálós volt, hogy csuda...

S ha megtalál az Osztály, ha nem lett belőled időközben egy szépen szeletelt hulla a boncasztalon, vagy ha nem vitte fel isten a dolgodat annyira, hogy a hívó szó sem ér fel hozzád, eljössz, hogy leródd tiszteletedet az Osztálynak, és beszámolj híven arról, hová vetettek az elmúlt évek során a szelek, nőszültél-e (á, már harmadszor?), van-e gyerek (ugyan, tőled van-e?!), s a doktorátust utánad hajították-e?

Itt minden lényegtelen nagyon lényeges lehet, az is, hogy kikerültél a börtönből, ahova a miatt a buta öreg miatt jutottál... (A hülye doki... egy konyak volt benned mindössze!)

A pohárcsengés kódén át is ott zakatol benned a kötelességérzet: most te következel... Te, akire reggel óta olyan furcsán néznek azok, akikre te sem tudsz ráismerni...

Pedig emlékszel, milyen sokáig készültél erre a napra? Lesz mit mondanod nekik: vitted valamire — jött ki a számadás végén, s akkor végre rászántad magad, hogy mégiscsak viszed az asszonyt is, mert így is kibírod a szabószámlát.

Vitted valamire, ha nem is sokra. Sok? Kevés? Rengeteg relatív fogalom. Neked jó a nulla után a +1 is, nem kell örökké számíthatni, mit tettél hozzá a feleséged kelengyéjéhez, az apai örökséghez. Ennyivel is gazdagabb vagy azoknál, akik örökké számolnak, s legjobban az összeadást ismerik. Ami a tied, az csakugyan a tied. A berendezés, a gyermek, az asszony...

S most van új ruha is a kocsni mellé, illő a megjelenéshez, kinek mi köze hozzá, hogy a varratás tétele mellett ott áll: »Két részletben fizetendő!«, és ki látja meg a kocsin, hogy magad mostad... persze, nem mintha nem lett volna rá pénzed, hogy más vakarja ki a szutyokból... hohó... egyszerűen csak azért sajtítítottad ki a csutakolás jogát, mert szereted, ha kifogástalanul szárazra törölik a zománcot mosás után... ez a hobbyd. Na...

Pontos voltál, mint a déli harangszó a Kossuth adón, a lehető legjobbkor másztál ki a járgányból: sem túl korán (naná, hogy túl mőhónak nézzenek, hogy azt gondolják, sietsz leenni a hozzájárulást!), sem túl későn (senki sem vádolhat meg azzal, hogy megjátsszod a sznobot, az elvből kélekedőt); összeölelekedtél az ottlevőkkel, valami langyos melankólia fogott el, igyekeztél a kézfogásoknál mosolyt erőltetni a félrekapott cigaretta helyére, lerázni a feszélyezettséget, és mégsem, azaz mégis...

Igen, ott kellett először észrevenned, hogy te ezeknek már nem vagy az igazi, vagy talán ők jobban ismernek, mint te saját magadat? Ezek a szemedbe ordítják a néma és vádló pillantásukkal, hogy hohó, öregem, téged nem így bocsátottunk útra, téged nem úgy kapott vissza az Osztály, ahogy elengedett, te csalsz, te csalni merészelsz... te sikkasztó, te elsikkasztottad saját magad, te merészelsz másmilyen lenni, mint amilyené a tíz év távlatára formált tudatunkban... És kérdés, hogy neked egyáltalán nyílik-e alkalmaid arra, hogy megmondod, a szemükbe vágod, őket mivé formálta ez a tíz esztendő.

... És most téged kívánnak hallani. Kíváncsian figyelik, hátha most robban ki a titok, hátha most születik a magyarázat, amire igazán elegendő lesz csak legyinteni: hát ezért lett ez ilyen? Bizonyára lesik majd, míg beszélsz, megártott-e az ital, nézel-e segélykérőn a feleségedre és ugyan ránézel-e vagy egyszer, dadogsz vagy igazat mondasz.

Igy lesz, érzed előre, aki nem viaskodik a bécsi szelettel, az bizonyára így tesz majd, annak te leszel a jó ok a koccintásra, te leszel a »látod, szívem, ez is!«, annak te jó mulatság leszel...

Pedig te már elmondtál mindent magadról még délelőtt, a hivatalos ízű, kedvesen feszélyezett és suta osztályfőnöki órán... Mint a többiek (mért lettél volna épp te kivétel?), te az eredményekkel kezdted, s meg is rekedtél a kezdetnél, ilyenkor mindig csak az eredmények a fontosak és nem a marokszorító küzdelem, nem a prózai körítés. A finális produktum itt a lényeg, mert abban lehet turkálni, azt lehet ízekre szedni.

Tanár lettél? Jó pálya az annak, aki még ennyire sem vitte, de nagyon rossz Kanócnak, akiből elsőrendű kereskedelmi utazó lett, és egyetlen körútján csekély hatmilliócskát... vagy ezt már nem is érdemes említeni? Neked ez fáj? Vagy az, hogy a poharak zaján is áthalatszik a neked szóló »pedig milyen szépen indult!« szöveg?

Ne érdekeljen ez téged, hiszen őket sem érdekli, hány félebeddel és hány doboz Drávával sikerült megszerezned a fekélyt és a diplomát! Mert a sztípi mindig előbb fogyott el, mint a napok a hónapban... Kár is rá szót vesztegetni. Minek kell ilyen dolgokra egyáltalán emlékezni? De ezek kikényszerítik belőled az emlékeket... Ezek most téged akarnak hallani!

Finoman közölték veled, hogy nekik már nem vagy a régi, kíméletesek voltak. De megváltoztál, csicseregte Bözsi, s akkor minden szem feléd fordult. Csak egy pillanat volt, s kezdetben még jól is esett, mert akkor még talán nagyobb voltál a szemükben Fitunál is, aki pedig melletted dúsgazdag. Nyugaton él... az ám, hát ő még a régi? Úgy kell érezned, hogy ő sem, mert téged nem tud átejtetni azzal, hogy lesír róla az igyekezet: nem akar kiválni a bandából, nem akar különbnek látszani a többinél, dugja azt a jó müncheni sliffjét, nincs vele sem álomkocsi, sem tündérfeleség ékszerkollekciónal, de fénykép az van... hogy lásson, akinek van szeme. Ami van, az ott van, de ő itt csak Fitu, akinek esze ágába sincs csalódást okozni az Osztálynak. S bár ő az a jóízűség, hanyag eleganciával öltözött palánta, akiből csak jól menő üzletember cseperedhet, az más lapra tartozik. Azért ő tud jó haver lenni és tud különbséget tenni München és Z. között.

... Ó, az a pillanat! Talán még Dokónál is nagyobb voltál akkor a szemükben; pedig Doko az egyetlen hippi köztetek. Lám, ő is a régi... legalább is nekik... ugyanúgy imádja a zenét, saját zenekara is van, ma lépnek fel a fővárosban a fesztiválon, sajnálja, de estére nem vehet részt a mulatságon, majd visszakocsizik, ha lemegy a számuk, jó lenne, ha a banda hallgatná a rádióközvetítést.

Akkor jólesett, hogy megbámultak, mert még Kanóc is összegűszőrödött melletted, kisebb lett a mintakollekciójában található legkisebb tubusnál, pedig rá igazán érdemes figyelni, ő aztán semmit sem változott. Hogy megnősült? Hát az igazán nem látszik meg rajta, nem is csoda, egész hónapban úton van, s most is egyedül jött, szerb az asszony, nem értene semmit a dumából, mert igazán senki sem kívánhatja, hogy a tőrak után az ágyban még nyelvflekkét is adjon neki az ember, véli Kanóc, de ez mind a jól bevált, régi hang, ez mind így van helyén, csak te nem férsz a bögyükbe, csak te... te...

Csak tudnád, hogy mi szülte azt a pillanatnyi, megvetésbe oltott figyelmet! Csak tudnád, hogy mi ütött Bözsibe! Mit jelenthet az a »nagyon megváltoztál«? Megméréttél és könnyűnek találtattál? Megkomoilyodtál a szemükben, vagy megöregedtél, elhasználódtál, rád már nem számíthat az Osztály... te félszeg, barátságtalan, mogorva, te... te... Minek is jöttél ide, talán, hogy felhabzsold azt a pillanatnyi kis figyelmet, mely mögött vád és idegenség feszült?

Igen... az a perc, miután a csipetnyi öröm lekopott róla, világosan, megmásíthatatlanul megmondta neked, hogy vége mindennek. Számukra te már sosem leszel te...

Rajtad nem múltott. Te igyekeztél fesztelenül és könnyeden mindent ott folytatni, ahol ebbamaradt... a félbeszakadt vitákat, ugratást, bohóckodást, nagyképűséget. Nem ment! Hiányzik a szó, a hang, az íz, a szín... valami hiányzik, és most már mindig hiányozni is fog.

Ó, az a délelőtt! A bemelegítő ivászat ott a kiskocsmában... Akkor még csak érezted azt, amit most biztosan tudsz, akkor még nem akartad tudomásul venni a megmásíthatatlant. Parányi félreértésnek vélted, hogy nem ismertek rád, igyekeztél ellesni néhány morzsát abból, amit ők tesznek.

Odaültél a legnépesebb asztalhoz és figyeltél beszédükre, mozdulataikra, ahogy rágyújtottak, emelték poharukat, mert hátha ott ismeredik meg az igaz ember. Megittál fél üveg sört, mert nem szeretsz sokat inni, ha vezetsz.

Đoko, a régi padtárs, szintén vezet, ott áll a Fityó a kiskocsmá előtt, azon robog majd nemsokára előkészíteni a versenyfellépést, de azért nyeli a konyakot, s mintha ő sem lenne egészen a régi. Vagy csak te látod így?

Egyikőtök álmélkodik. nohát, te Đoko, mennyi mindent összeszedtél tíz év alatt: van erősítőd, gitárod, kocsid... nem, igazán nem gondoltam, hogy az közös a haverokkal... így is vagy 700 000-ed van, ha nem több... S csak te látod, hogy a nagy zenész arcán harapóssá válik a mosoly, poharában fenéig ürül a konyak, s csak te ütödsz meg azon, hogy magyarázatot motyog szőke szakállába: muszáj vedelni, mert másképp nem lehet kibírni... Szeme ízlik a szesztől, elborul, mókái — a valamikor oly híres stószok hol vannak már... És őt senki sem találta különösnek, a vállig érő haj, a borzas szakáll, a vastag szemüveg, a piros, kihívóan hippis sál mintha természetes, öröktől fogva létező velejárói lennének, pedig csak az orra, a hajlott, kissé nagyra nőtt, örökös humorforrás a régi. Hát te miért, ha ő nem, miért csak te, s miért csak te látod, hogy ő is?

A közös fényképre azért valahogy mégis rákerültél, odatolakodtál valamiképpen, de mi volt az a te odaállásod a többiéhez képest? Rólád a képről is ordítani fog, hogy nagyon megváltoztál a szemükben...

Beszélned kell velük, érted, meg kell nekik mondanod, hogy...

Este már nyolckor ott voltál a megbeszélts mulatóban, azzal a szent eltökéltséggel, hogy most igyekezel nem okozni senkinek csalódást, az leszel, ha még lehet, aki voltál, hadd lássa mindenki...

De nem jött el mindenki... Reggel is hiányoztak az óráról, ki tudja, miért. Hol vannak ők, a nagy élsportoló, például, aki kurtaságát ügyességével igyekezett pótolni? A lányok kedvence volt, mert remek stílusban tudott udvarolni, s egyszer régen, mikor még együtt volt a társaság, neked is megsúgta, mit tart a nőkről; te komám, áradozott, azt a kislányt, aki nekem megszerzi a legnagyobb örömet, amire minden férfi vágyik, hát én azt istenként fogom tudni becsülni... S most nincs itt, hogy bebizonyíthassa: a lányok még mindig istenek a szemében...

Nem jött el a kompánia legúribb tagja sem, pedig az oszi kedvence volt, ő volt a szorgalom és finomság, a szolgálatkészség és csipetnyi stréberség vegyülete. Ő, régi szép idők... amikor még matematikai antitalentumnak tartották... Jól értesült körök most tudni vélik, hogy matematikatanár...

Az Osztály saját kis külön csodagyereke sincs itt, de biztosan eljön, majd a vacsora végére ér ide, semmihez sem nyúl, egyrészt azért, mert rögtön megkezdí tábla nélküli sakkpartiját a másik agytröszttel, aki jelen pillanatban »vezető állásban van«, másrészt senkinek sem tűnhet így fel, hogy milyen elképesztő módon reszket a keze.

Ó, a két nagyagy! Egyik sem lett atomtudós, pedig mindenki arra számított... az egyik postai technikus, a másik »vezető«, tótumfaktum.

És azon kapod magad, hogy már túrkálsz a haverok múltjában, mint egy pletyás anyó, eszedbe jut, hogy Klári nem Moszkvába akart férjhez menni, hogy Magdi egyáltalán nem akart férjet, s most már három gyereke van, igyekezel csaláson kapni a többit, és legalább a magad gyönyörűségére megállapítani, hogy senki sem maradt a régi: lett belőlük kispolgár meg kapitalista, nagystíliú kereskedő és az örök igazit kereső vénlány, mintha ez segítene rajtad...

Pedig minden hiába, itt ma csak te vagy a csodabogár, a te szenzációdra éhesek, csak a te lelki hajótörésed lenne az, ami feldobná őket, várják a beszámolót a pályáról, életéről, célokról és derékba tört álmokról, folytatni akarják a délelőtti pillanatot, hátha még különösebb is lapul a tarsolyodban...

Hát jó! Fel kell készülni a nagy komédiára.

S most gyónni készülsz arról, ami nincs, ami esetleg csak lehetett volna, hadd teljen benne örömük...

A zenére nem figyelsz, az arcok összefolynak, a hangok összeúsznak... Most téged akarnak hallani a fiúk, a lányok, a főpincér, a zenészek — már mindenki szónokolt. Könnyű volt, mert az a müncheni gúnyos hangú prológussal is segített világra hozni az önvalomásokat, mindenkit kiszűrt, névsor szerint, nem lehetett senkit kihagyni. Persze, ő sem maradt ki: ő volt a prológusban a »bűdös kapitalista«, s a

sorok mögött az a fenomén, akinek a kisujjában több van, mint az egész banda fejében összevéve, aki még így is arra figyelmeztet mindenkit: híretek nem terjed túl kis városkátok határán, de én mégis hallottam rólatok egyet-mást saját külön kis eldorádómban, mert én nem felejték se jót, se rosszat, s egyszer eljövök majd igazságot osztani köztetek...

Talán magad sem vetted észre, mennyire megrezzentél, mikor hozzád ért a proológusban, önkénytelenül fürkészted az arcokat, tesszik-e nekik a számládra elsütött kétértelmű kis tréfa, mintha életed függött volna a hatástól, mintha azt vártad volna, hogy most... most felismernek, s te nem leszel a számukra idegen. Talán még sem kell megálmodnod azokat a szenzációkat, talán már nem is lesz rád kíváncsi senki, talán már nem is akarnak hallani, hiszen nem is vagy te más, vagy ha igen, nem úgy, mint ahogyan ők érzik...

A »kapitalista« azután látványos bocsánatkérésre ítélte magát, mindenkihez odament, ugye nem haragszol, kérdezte, á, nem tesz semmit, igazán klassz voltál, dadogod elerőtlenedve, mert oda már minden remény, mert tagadhatatlan, hogy nem vették észre a többiek, hogy... szóval nem ismertek fel.

Te itt ma nem vagy az, aki elkészt vagy túl korán jött, te nem vagy kapitalista, sem zenész, sem vezető ember, te nem hagytad ott-hon a feleségedet, te úgy jöttél, ahogy tudtál, csak úgy... ezt nem lehet megbocsátani!

S most téged kívánnak hallani. Utolsó lehetőség egy kis szenzációra, egy kis különlegességre, mert másképp még eléggé különleges sem leszel. No, állj fel szépen, emeld meg a poharat, fogóddz meg az asztal szélében, és kezd el a mesét. Egy a fontos: nem szabad elárulnod, hogy veled igazán az ég világon nem történt semmi különös, el ne meséld, hogy csak diplomád, lakásod, feleséged és gyereked van, hogy csak ennyire tellett erődből, hogy tanítasz és olcsó piaci hírekről cikkezel... be ne ismerd, hogy nem vagy magaddal megelégedve, mert azt fogják hinni, hogy üzletet akarsz csinálni szegénységedből, inkább álmodj össze nekik mindenféle nagy dolgot... mondd, hogy most indulsz Nyugatra, hogy nem vállaltad el a miniszteri tárcát, vallj be hét év börtönt és legalább két sikkasztást, de oly hanyag eleganciával, mintha ezek a dolgok csak unaloműzésre kellenének, mintha nem is törődnél velük, akkor... talán akkor...

Ha voltál egyáltalán, olyan voltál, amilyen... itt legyél az O s z t á l y n a k tetsző, hogy felismerhessenek, hogy beilleszthessenek újból a múltba, a jelenükbe.

Állj fel szépen, ha nekik csak ez kell! Nézz végig a mohó arcokon és ne félj hazudni, úgy is vége lesz nemsokára a komédiának. Mondd meg nekik, mondd meg...

Vagy tudod mit? Legjobb lesz mégis, ha hallgatsz, ha kiiszod borodat, és hazamégy a heti 42 órához, és megeleghszel azzal, hogy tíz év alatt elérted: e z e k legalább furcsának találtak.

Mert ha még ez sem lett volna...?

Ezt az írást novellapályázatunk bíráló bizottsága közlésre ajánlotta.